

Vogelwerkgroep Zutphen en omstreken

Jaarboek 2022

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Jaarverslag Uilenwerkgroep 2022	4
2. Vogels uit ons werkgebied 1	9
3. Procedures	11
4. Vogels uit ons werkgebied 2	14
5. Jaarverslag van de jonge vogelaars	16
6. Vogels uit ons werkgebied 3	25
7. Roofvogelcursus	27
8. Vogels uit ons werkgebied 4	28
9. Ringstation Eefde	30
10. Vogels uit ons werkgebied 5	32
11. Bestuursverslag	34
Colofon	36

Voorwoord

2022 was het jaar waarin we weer langzaam uit de coronaslaap ontwaakten. We konden weer van alles doen. Procedures voeren, vogels ringen, vogels tellen, nestkasten schoonmaken. Cursussen en excursies gingen weer door. Vogels kijken kon natuurlijk het hele jaar door, heel veel vogels kijken. Het kon allemaal weer. We konden ook werken aan een nieuw vogelwandelboekje, dat in 2023 zal verschijnen.

Eigenlijk was het weer een heel gewoon vogeljaar, waarover je een dik jaarboek zou kunnen schrijven. Het jaarboek is wat dunner dit jaar. Maar daarom niet minder mooi. Want er is nog iets dat je heel goed met vogels kunt doen. Je hoeft er niet ver voor weg. Je kunt gewoon een beetje in de buurt blijven, in ons werkgebied. Zelfs in je eigen tuin. Je hebt er het nodige geduld voor nodig, een beetje geluk, ook wel een goede camera en ongetwijfeld heel veel passie. En dan lever je je bijdrage aan het jaarboek gewoon in beeld in plaats van in woorden.

Joost Meilof, namens het bestuur

Merel - Foto Gerjo Horsman

1 Jaarverslag Uilenwerkgroep 2022

Jannes van Santen

Werkgebied en bestuurszaken

Het werkgebied van de Uilenwerkgroep (UWG) is opgedeeld in vijf rayons, te weten Bronsbergen-Vierakker, Warnsveld-Boggelaar, Delden-Wichmond, Cortenoever en Voorsterklei-dorp Voorst. In het rayon Cortenoever zijn de steen- en kerkuilnestkasten overgedragen aan de uilenwerkgroep De Steenuil uit Brummen. De torenvalk- en bosuilnestkasten in Cortenoever blijven in beheer bij de UWG. Het beheer van de steenuilnestkasten op de Wilpse Klei is overgedragen aan vogelwerkgroep De IJsselstreek uit Deventer.

In 2022 telde de UWG vijftien leden, waarvan vier leden de functie van rayonhoofd hebben bekleed. Binnen de werkgroep verzorgen twee leden de administratie van de nestkaarten van Sovon. In april 2022 is de voorjaarsvergadering voor de leden van de UWG in de Theetuin te Vierakker gehouden. Ruben Vermeer, boswachter bij Natuurmonumenten, heeft daar een presentatie gegeven over roofvogels in de Achterhoek. Fons Roording is in 2022 geslaagd voor het diploma ringer.

De UWG heeft het boekjaar 2022 afgesloten met een positief resultaat. Het resultaat is toegevoegd aan het batig saldo dat is opgenomen op de balans van de UWG. De inkomsten komen van donateurs en de verkoop van nestkasten.

Werkzaamheden

Na twee covidjaren heeft de UWG haar onderhoudswerkzaamheden weer kunnen uitvoeren, nestkasten kunnen controleren op broedsels en deze broedsels kunnen monitoren. In de rayons hangen meer dan 250 nestkasten waarvan het merendeel steenuilnestkasten (183). Afhankelijk van het feit of er broedsel wordt aangetroffen, worden de nestkasten minimaal éénmaal per jaar onderhouden en gecontroleerd. Daartoe moeten meer dan 135 erven bezocht worden. Op het merendeel van de erven hangt één nestkast, maar er zijn ook erven waar drie kasten hangen.

Het vraagt veel inspanning van de leden om een bestand van meer dan 250 nestkasten in de broedperiode te monitoren en in het najaar te onderhouden. In Voorst hing een steenuilnestkast in een daartoe zeer geschikte boom. Echter, een storm bracht daar verandering in en dat leverde weer werk op voor de leden in het rayon.

Er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het steenmarterbestendig maken van de steenuilnestkasten. Toch komt het nog voor dat er door predatie door een steenmarter broedsels verloren gaan. Voor komend broedseizoen zullen er toch weer maatregelen genomen worden en aanpassingen plaatsvinden om predatie door steenmarters te voorkomen. Er zijn ook marterachtigen die kleiner zijn dan steenmarters en in de nestkasten kunnen komen. Door predatie gaan de aanwezige broedsels – jongen en meestal de vrouwtjes – alsnog verloren.

Broedresultaten

Via het nestkaartenproject van Sovon vindt er jaarlijks een uitgebreide registratie van gegevens plaats. In het onderstaande overzicht worden de broedresultaten 2022 weergegeven.

	Steenuil	Kerkuil	Torenvalk	Bosuil
Nestkasten	183	43	24	5
Broedsels	50	2	14	0
Eieren	162	10	56	0
Jongen	79	5	48	0

Volgens het KNMI was februari 2022 superzacht, kletsnat en erg windrijk. De regenval schijnt erg nadelig geweest te zijn voor de muizenstand. Ook de schaarste aan voedsel in het najaar en de winter van 2021-2022 schijnt op de lage muizenstand van invloed geweest te zijn. De uilen die vroeg broedden hebben de gevolgen van de lage muizenstand het sterkst ondervonden. In de tweede helft van het broedseizoen heeft de muizenstand zich enigszins hersteld en hadden uilen en torenvalken meer succes om jongen groot te brengen.

Omgevallen boom met nestkast in Voorst.

Steenuil

Het broedresultaat van de steenuilen was mager, namelijk 79 jongen. In 2019, het laatste jaar voor corona heeft de UWG nog 116 jonge steenuilen uit zien vliegen. Niet alleen de muizenstand is debet geweest aan het magere broedresultaat. In meerdere kasten in de rayons werden bij de eerste controle eieren gevonden, die bij latere controles niet waren bebroed of verdwenen. Ook zijn er ondanks de genomen maatregelen tegen predatie dode jongen en dode volwassen vrouwtjes in nestkasten aangetroffen en waren de eieren verdwenen. In Vierakker heeft predatie van een steenuilvrouwtje buiten de nestkast plaatsgevonden. De drie jongen in de nestkast hebben we naar het Roofvogel Opvangcentrum Barchem gebracht.

Van de drie eieren zijn er twee al uitgekomen.

Kerkuil

Ook het aantal jongen van kerkuilen in 2022 is laag namelijk vijf. In 2019 zijn er in de rayons nog 40 jongen uitgevlogen. In hoeverre de muizenstand dan wel andere oorzaken debet zijn aan het lage aantal jongen is onduidelijk.

Kerkuil, slechts twee broedsels in 2022.

Torenavalk

Een heel ander beeld is te zien bij de torenvalken. In 2022 zijn 48 torenvalken uitgevlogen. In 2019 bedroeg dat aantal 36. De verbeterde muizenstand in de loop van 2022 kan mede een verklaring zijn voor het hoge aantal uitgevlogen torenvalken.

Drie torenvalken.

Bosuil

In 2022 zijn er ondanks een toename van het aantal bosuilnestkasten geen jonge bosuilen aangetroffen. Met name bij bosuilen kan de lage muizenstand van invloed zijn geweest op het broedresultaat. In een aanpalend gebied in de Achterhoek zijn in 2022 drie bosuilen uitgevlogen. In 2021 waren dat er 39.

2 Vogels uit ons werkgebied 1

Foto's: Gerjo Horsman

Koolmees

Pimpelmees

Staatmees

3 Procedures in 2022

Hans Grotenhuis

Faunabeheerplan Ganzen 2020-2026

In 2022 werd duidelijkheid verkregen over het Faunabeheerplan Ganzen 2020-2026. De rechtbank Gelderland kwam na twee jaar procederen door de VWG met de provincie Gelderland tot een definitief vonnis op 19 juli. Voor de kolgans heeft de rechtbank het vervroegen van het afschieten door het inkorten van de winterperiode van 1 maart naar 1 februari door de jagers niet toegestaan. De meeste kolganzen vertrekken pas laat naar hun broedgebieden in Noord-Rusland. Voor de grauwe gans moest de provincie het afschieten, om tot een doelstand van 2005 van 30.000 stuks te komen, motiveren. Een goede motivering heeft de provincie niet gegeven. Zij spreekt over dalende trend. De rechtbank heeft nu bepaald dat verweerder de doelstand 'voldoende' heeft onderbouwd. Het blijft opletten.

Knobbelzwaan

Zoals bekend hebben wij jarenlang geprocedeerd tegen de provincie Gelderland over het Faunabeheerplan Knobbelzwaan, tot bij de Raad van State. Die procedures verloren wij. Ook landelijk ging die strijd door. In 2022 had er weer (na zes jaar) een nieuw Faunabeheerplan moeten komen. In het jaarverslag van de Faunabeheereenheid Gelderland over 2020 lazen wij dat per 7 maart 2021 de ontheffing is verlopen. Er is geen nieuw FBP aan Gedeputeerde Staten aangeboden. Opnieuw behalen wij hiermee indirect dus toch een goed resultaat waardoor jaarlijks honderden knobbelzwanen gespaard worden, omdat ze niet meer mogen worden geschoten.

FBP Jacht en vrijstellingssoorten 2023-2029

In december heeft GS een nieuw gewijzigd FBP jacht en Vrijstellingssoorten 2023-2029 vastgesteld. Het college van gedeputeerde staten van Gelderland moet bij de goedkeuring van dit FBP beoordelen of de in het FBP genoemde soorten schade veroorzaken en er geen andere bevredigende oplossing is. Het gaat hierbij om landelijk of provinciaal vrijgestelde diersoorten of jachtsoorten. Er worden nu geen specifieke ontheffingen meer aangevraagd. De VWG heeft jarenlang procedures aangespannen tegen het FBP. Gelukkig zijn meerkoet, knobbelzwaan, roeken en ganzen nu uit het FBP gehaald.

Het plan omvat nog wel modules voor Canadese gans, fazant, houtduif, wilde eend, kauw en zwarte kraai. Mogelijk zullen kauw en zwarte kraai (die fruitschade veroorzaken) ook verdwijnen als de huidige ontheffingen aflopen. Wij hopen het van harte. Exoten (Canadese gans, fazant) mogen worden geschoten. De landelijke bepaalde drie jachtvogels zijn wilde eend, fazant en houtduif.

Gemeentelijke niveau

Bij de gemeente Zutphen werd begin 2022 bezwaar gemaakt tegen de kap van 110 bomen op Bronsbergen. In de bomen, die zeker onderhoud nodig hebben, zit inmiddels een kolonie ooievaars, naast broedende spechten, roeken en andere vogels. Het bureau dat de gemeente adviseerde had 'ecologisch' onderzoek gedaan en gezegd dat de kap geen probleem zou zijn. Gelukkig heeft de gemeente besloten de aanvraag in te trekken en is er overleg gaande.

Tegen een tentfeest met veel harde muziek, dat in de broedtijd (april) naast een broedkolonie van roeken langs de Den Elterweg werd gehouden, hebben we bezwaar gemaakt. De gemeente verleende toch de vergunning. Gebleken is dat de directe invloed van het eendaagse feest geen

invloed heeft gehad op het aantal aanwezige nesten. Toch waren er dit jaar aanzienlijk minder nesten. Feesten naast een broedkolonie blijft ongewenst in de broedtijd.

In het kader van de RES (Regionale Energie Strategie) is de gemeente Zutphen op zoek naar grote locaties voor zonnevelden. Hoewel Zutphen weinig landelijk gebied heeft zijn er twee grote zoeklocaties voorgesteld. De Overmarsch langs de N345 naar Empe en het Leestense Broek, waar eerder al het sportpark Meijerink is gekomen. Wij hebben in december een zienswijze ingediend tegen het ontwerp afwegingskader Zon op Land voor grote zonneparken. Op de Overmarsch foerageren kolganzen in de winter. Waar zonnepanelen liggen kan niet meer gevoerageerd worden. Het kleinschalige landschap van het Leestense Broek met nog altijd veel vogels zal verder worden aangetast. De gemeenteraad zal in maart 2023 een beslissing nemen.

De Overmarsch is in beeld als locatie voor een zonnepark. De ganzen hebben het nakijken.

Landbouwbrug Berkelmeander Lochem

Door klimaatverandering, vallen vrijwel alle beken in de Achterhoek al vier jaar achtereen 's zomers droog. De Berkel en het stadswater in Zutphen kunnen door het waterschap tot dusverre door het inlaten van water vanuit het Twentekanaal op peil worden gehouden. De Berkel wordt voor watervogels dus steeds belangrijker. In 2013/2014 heeft het waterschap meanders aangelegd in het Berkelgedeelte van Almen tot Zutphen en meer natte natuur op de oevers mogelijk gemaakt. Daarbij schijnt aan enkele boeren te zijn toegezegd dat voor hen een nieuwe brug zou worden aangelegd, omdat een deel van hun land aan de andere kant van de Berkel terecht zou komen. De Berkel staat bij de provincie Gelderland op de kaart als onderdeel van het Gelders Natuur Netwerk (GNN). In het provinciale beleid is het GNN in eerste instantie gericht op bescherming en herstel van de aanwezige natuurwaarden en het landschap, en op de ontwikkeling van nieuwe natuur.

Om de brug mogelijk te maken heeft de provincie de locatie van de brug en de geplande toegangswegen uit het GNN gehaald door een herbegrenzing van het GNN. Daardoor ligt de geplande brug nu in de Gelderse Ontwikkelingszone (GO) in plaats van in het GNN. In de GO zijn de voorwaarden minder streng dan in het GNN. De VWG vindt de aanleg van de brug en de toegangspaden een ernstige aantasting van het beekdallandschap en verwacht meer verstoring van vogels als ijsvogel, grote gele kwikstaart, dodaars en in de winter grote zaagbek, fuut, eenden en ganzen. In september 2022 heeft de gemeente Lochem een plan openbaar gemaakt om de brug aan te leggen. Begin 2023 wordt daarover gesproken in de gemeenteraad. De VWG heeft in een reactie in december 2022 de Lochemse gemeenteraad geadviseerd om af te zien van het realiseren van de brug en dus ook de toegangspaden.

Wordt ongetwijfeld vervolgd. De VWG is namelijk van mening dat de provincie de grenzen van het GNN niet zomaar had mogen verleggen. Bovendien vraagt de VWG zich af of de brug wel mag worden aangelegd binnen de GO. Binnen een GO mogen namelijk alleen maar projecten doorgaan die per saldo leiden tot een versterking van de kernkwaliteiten en de ecologische samenhang. En daarvan is hier volstrekt geen sprake.

Berkelmeander, nog zonder brug.

4 Vogels uit ons werkgebied 2

Foto's: Gerjo Horsman

Kneu

Sijs

Keep

5 Jaarverslag “De Jonge Vogelaars”

Jouck Iedema en Ellen Hochstenbach

Ontwikkelingen in 2022

De werkgroep, die inmiddels vijf en een half jaar bestaat, wordt gevormd door Carin (voorzitter), Rob van Swieten (secretariaat) en vaste begeleiders Frank van den Haak, Florence Werkhoven, Ellen Hochstenbach en Jouck Iedema. Ellen, die eerder invalbegeleider was, is nu vaste begeleider. Alle begeleiders hebben een geldige VOG. Florence nam dit jaar de financiële administratie op zich. We stelden in 2022 een officiële gedragscode op en voegden die toe aan onze handleiding. Extra prettig is dat het bestuur de daaraan verbonden externe vertrouwenspersoon aanstelde.

Het maximale aantal kinderen dat zich kan inschrijven voor de werkgroep is vijftien. Dit aantal blijft redelijk constant. Er is een natuurlijk verloop binnen de groep. Oudere kinderen, die zich een paar jaar ondergedompeld hebben in de vogelwereld, gaan op zoek naar nieuwe activiteiten en jonge kinderen (8+) melden zich om de vogelwereld te ontdekken, soms aangestoken door een broer of vriendinnetje.

Een boeiende uitdaging voor de begeleiders is om het programma telkens weer voor zowel jonge als oudere kinderen aantrekkelijk te maken. Dus met activiteiten gericht op beleving én kennis. Eerder al werkten we bij excursies met werkboekjes met speelse opdrachten of vogelbingokaarten. Dit jaar experimenteerden Ellen en Frank met een geheel nieuwe vorm. Aan de hand van een avontuurlijke verhaallijn werden kinderen verleid om het natuurgebied goed te observeren op vogel- en andere natuurfenomenen zodat ze de vragen konden beantwoorden.

Het aantal kinderen dat zich aanmeldt voor activiteiten schommelt tussen de zes en negen; met een kleine vaste kern van drie à vier kinderen. De samenstelling van de groep wisselt per activiteit. Kennelijk kunnen kinderen uit veel activiteiten kiezen op de zaterdag of spelen andere ons onbekende factoren een rol. Om daar helderheid over te krijgen vroegen we de ouders halverwege het jaar de activiteiten middels een enquête te evalueren. De respons bestond uit drie complimenteuzere reacties; daaruit viel dus nauwelijks een conclusie te trekken. Zoals gebruikelijk wordt er voor vrijwel iedere activiteit een persbericht verstuurd naar de Zutphense kranten. Bij een teruglopend aantal deelnemers krijgt zo'n persbericht een wervender karakter. En er worden nieuwe visitekaartjes en affiches verspreid op de geëigende plekken.

Excursieverslagen

Zaterdag 15 januari: Zutphense uilen en braakballen pluizen op de Kaardebol

Acht jonge vogelaars en drie begeleiders zijn vroeg uit de veren om zich te verdiepen in een bijzondere vogelsoort, namelijk uilen! Bij de eerste vraag aan de kinderen over het verschil tussen gewone vogels en uilen vliegen de vingers omhoog en vertellen ze met graagte over hoe en waarom uilen geruisloos vliegen; over de shuttle van de kerkuil waarmee hij zo goed alle geluiden kan opvangen en dat ze hun kop zo handig alle kanten op kunnen draaien.

Met het bekijken van de educatieve film 'Lotte en de Uilen' zetten we de puntjes op de i. Daarna stortten de kinderen zich op het uitpluizen van de braakballen. Muisstil en af en toe kreten slakend over de vondst van een onderbeenbotje of spitsmuizenkaakje met bloed aan de tandjes pluizen ze

heel precies de haren van de muizenschedels en -botjes en vullen daarmee hun petrischaaltjes. Die gaan mee naar huis, samen met nog een nieuwe uilenbal voor thuis.

Braakballen pluizen.

Zaterdag 19 februari 2022: Vogels speuren in de winterse uiterwaarden van de IJssel

Deze ochtend trotseren vijf jonge vogelaars kou en harde wind. Met telescopen speuren we de watergeulen af waar smienten zich laten zien en horen. Ook zien we meerkoeten, wilde-, kuif- en bergeenden en, hoe leuk, ook de scholeksters zijn al teruggekeerd uit het verre zuiden. Terwijl we de oevers scannen op nog meer leuke vogels beginnen sommige kinderen te klappertanden. Hoogste tijd om verder te gaan.

Baggerend door de blubber bereiken we de vogelkijkhut; de kinderen nestelen zich daar knus bij elkaar op de bankjes voor de kijkgaten. We spotten grote zaagbek, pijlstaart, wintertaling, zilverreiger, blauwe reiger en aalscholvers met wijd uitgespreide vleugels. Sommige kinderen halen hun vogelbingokaarten tevoorschijn en vinken de gevonden soorten af. Na de pauze met warme chocolademelk, koek en spannende verhalen over de toekan en de kookaburra is het speelkwartier en verkennen de kinderen het terrein rond de hut. Tot slot noteert één van hen de gespote vogels in het kijkhutlogboek en is het tijd om te gaan.

In de kijkhut in de Rammelwaard.

Zaterdag 19 maart: 't Leusveld: oud landgoed en vroege voorjaarsvogels

Vier jonge vogelaars verzamelen zich op Landgoed 't Leusveld. Twee Kinderen bleven tot hun verdriet thuis omdat ze positief testten op corona. Bij het startpunt luisteren de kinderen naar de geluiden uit het vogelgeluidenboek. Welke bosvogels laten zich horen? Spechten, roodborstje, zanglijster en zeker de boomklever. Dat laatste vogelgeluid ontlokt swingende heupbewegingen aan één van de kinderen.

Daarna trekken we het bos in, zien reeën in galop, talloze spechten, ook de lachende, meesjes en boomklevers met nesteldrang. Merels en roodborstjes zingen erop los. Een grote zwarte vogel vliegt over – oh, een zwarte specht! Bij vogeluitzichtpunt *Kiek uut* (op de plas) noteren Ole en Malik meerkoeten, wilde eenden, krakeenden, futen en een wintertaling. En een kolonie blauwe reigers. Precies op tijd arriveren we bij de Kaardebol om de uitgelaten kinderen weer aan de ouders over te dragen.

Als je hoog staat zie je meer.

Zaterdag 23 april: Excursie vogelringstation Hackfort

Negen kinderen en hun begeleiders duiken deze ochtend in de wereld van het vogelonderzoek. Het is een volmaakte combinatie; de vijf vogelexperts die op een speelse manier alle ins en outs van het vogels ringen laten zien en de kinderen die aan hun lippen hangen. Bij een rondgang langs de mistnetten demonstreert Anne met een opgepropt zakje hoe het net een vogeltje vangt, waarna de daadwerkelijk met hun pootjes verstrikt geraakte vogeltjes zorgvuldig uit de draden van het net gepeuterd worden. In een katoenen zakje komt zo'n vogeltje daarna een beetje bij van de schrik.

In optocht, de ringer behangen met zakjes met vogeltjes voorop, lopen we naar de onderzoekstafel met onderzoeksmateriaal. Daar haalt de ringer voor het oog van de aandachtige kinderen de vogel uit het zakje en volgt de eerste vraag: 'Welke vogel is dit?' Meteen antwoordt één van de kinderen: 'Een zwartkop vrouwtje, want die heeft een bruin petje!' Om de beurt komt er een vogeltje tevoorschijn dat bijna tot op het bot wordt onderzocht. De vogelexpert vertelt honderduit, af en toe aangevuld door zijn collega. Waarom blaast hij het buikje bloot? Wat is buikvet en wat een broedvlek? Verschillende vogeltjes passeren de revue en de kinderen blijven ademloos toekijken. Toppunt van verwondering is wel hoe een vogeltje als gehypnotiseerd op de gestrekte hand van één van de kinderen blijft liggen.

Hè? Hij blijft gewoon liggen!

Zaterdag 21 mei: Vogels spotten op de Empese en Tondense heide:

Vijf kinderen staan klaar om mee op pad te gaan, waaronder Ciara met twee naar 'vogelen' nieuwsgierige vriendinnen. Op het smalle eikenlaantje horen we een tjiftjaf, een huismus en vinken en verderop zien we houtduiven, kraaien, spreeuwen en Kieviten. Naaktslakken kruisen ons pad en hier en daar zitten kevers op blaadjes – zwarte soldaatjes en een dikke meikever. Hoog in een boom zit een zwavelzwam. En dichterbij op de hei koekoekt de koekoek.

De tocht gaat verder via een graspaadje door het ruige veld. Eén van de grassoorten herkennen we als reukgras. Sommige kinderen testen of deze halmen echt naar toffee smaken...: 'Ha, ja, dat smaakt naar meer! Zuring, ook lekker!' De groep splitst zich in kruidenverzamelaars en vogelaars. Maar een groene kikker viel bij iedereen in de smaak. Een buizerd schroeft op de thermiek hoog in de lucht, waar ook ooievaars zweven. We horen geel- en rietgors en zien een rode wouw. Terug op het eikenlaantje genieten achterblijvers nog even van de spectaculaire zang van de spotvogel!

De groene kikker.

Zaterdag 25 juni: Ooievaars op de nesten en vogels op het Bronsbergermeer

Afsluiting van het jongevogelaarsseizoen: speurtocht via het populierenbosje naar het Bronsbergermeer. Op een schaduwrijke plek eten we (vijf jonge vogelaars en twee begeleiders) heel prettig broodjes en fruitstokjes, nadat we aan de hand van opdrachten uitgebreid de gedragingen van broedende ooievaars bestudeerden. Ook observeren we nauwgezet de vogels op het Bronsbergermeer.

Wat vooral opvalt is het leeftijdsverschil tussen ooievaarsjongen van verschillende nesten. De kleintjes worden door de ouders in de schaduw gehouden, de grotere jonge ooievaars doen vlieg oefeningen en kunnen haast niet wachten om de wereld te ontdekken.

Zaterdag 10 september 2022: Struinen door de uiterwaarden van de Stokebrandsweerd

Het is onze eerste excursie van het schoolseizoen. Met acht kinderen struinen we langs een klompenpad en door de uiterwaarden naar de IJssel. Twee witte reigers staan doodstil met hun lange zwarte poten in het water, om dan weer traag langs de oever te waden. De vraag waarom we witte reigers zilverreigers noemen en grijze reigers blauw blijft onbeantwoord. Een miezerregentje vergezelt ons; helaas zijn we niet geheel waterbestendig, zoals de wilde eenden, krakeenden en ganzen in de plas, die zichzelf elke dag weer van top tot teen invetten. We zien koolmezen, pimpelmezen, een tjiftjaf, een zwarte kraai en langs de oever van de IJssel aalscholvers in de takken van een boom.

Een troep boerenzwaluwen zwermt langs. Rond half elf keren we toch maar gauw weerom en zoeken een droge plek op de Kaardebol. Daar aangekomen was het een knus samenzitten onder grote groene parasols, met eten en drinken en met het raden van vogelgeluiden uit het vogelgeluidenboek.

En dan nodigt de beheerder van de vlinderkas ons uit om binnen in de warme kas weer op te drogen. Extra leuk is het om het laatste kwartier door te brengen bij de tropische vlinders in de vlinderkas!

Zaterdag 22 oktober: Excursie naar ringstation Klarenbeek

We vertrekken met zeven enthousiaste kinderen naar Klarenbeek, het ringstation van Steven de Bie. We worden daar door hem en Remke van Rijswijk opgewacht en krijgen te zien hoe vogels gevangen, gemeten, gewogen en geringd worden. Zo dichtbij een vogeltje mogen zien en aaien, dat is voor de kinderen, maar ook voor de begeleiders, een geweldige belevenis. Na een ochtend vol avontuur op het erf en nieuwe ervaringen rijker worden de kinderen opgehaald door hun ouders en bedanken wij Steven en Remke voor hun tijd en gastvrijheid.

Goed kijken, hoor!

Zaterdag 12 november: Jonge vogelaars speuren naar vogels langs de Berkel

Het doel van onze excursie is om bij Fort de Pol en de uiterwaarden van de IJssel met de telescoop naar trekvogels te speuren. Maar na een bericht van een ons onbekende beheerder over het niet mogen betreden van de uiterwaarden, wijken we uit naar de Berkel. Vanaf de Warkense stuw gaan we met zeven kinderen op vogeltocht langs de Berkel.

Met behulp van de vogelgeluidenapp knopen we het hoge fluitje van de ijsvogel goed in de oren, want die wordt hier langs de Berkel regelmatig gezien. Die willen we niet missen! Maar nee, geen flits van een blauwe schicht die voorbijvliegt, wel hier en daar een fanatieke mountainbiker die

bellend of roepend van zich laat horen. We zien kraaien, meerkoeten, kokmeeuwen, waterhoentjes en zelfs even een dodaarsje dat snel onderduikt.

Na even rusten op een bankje in het bos nemen we elfenbankjes op boomstobben onder de loep. Bij Huize 't Velde spotten we merels en vinken, een vlucht duiven, een gaai en kraaien met eikels in hun snavel. Ook wij scharrelen er nog even rond tot het tijd is om de kinderen weer af te leveren bij de op de parkeerplaats wachtende ouders en opa.

Elfenbankjes.

Zaterdag 10 december: Vogeltocht bosgebied Suideras/Hackfort

Eén van de begeleiders is al vroeg op pad om deze tocht voor te bereiden; op landgoed Hackfort zet zij wolvensporen uit. Deze ochtend zullen de begeleiders invullen met een spannend verhaal. We ontmoeten elkaar bij 't Ludger in Wichmond en vol verwachting, na het lezen van de eerste brief van de vijf, gaan we op pad.

Het vroom hard die nacht; we vinden ijshaar en ijs op de waterplas maar natuurlijk ook diverse vogels. Van de wolf, naast voetstappen in het zand, geen spoor. Aangekomen bij de Rietberg drinken we warme chocolademelk en horen we dat de wolf daar ook nog niet gezien is. Gelukkig leven alle alpaca's nog; we hebben ze geteld en kunnen daarna met een gerust gevoel weer naar huis.

Sporen van een wolf?

Foto's: Florence Werkhoven, Ellen Hochstenbach en Jouck Iedema

6

Vogels uit ons werkgebied 3

Foto's: Gerjo Horsman

Graspieper

Grutto

Boerenzwaluw

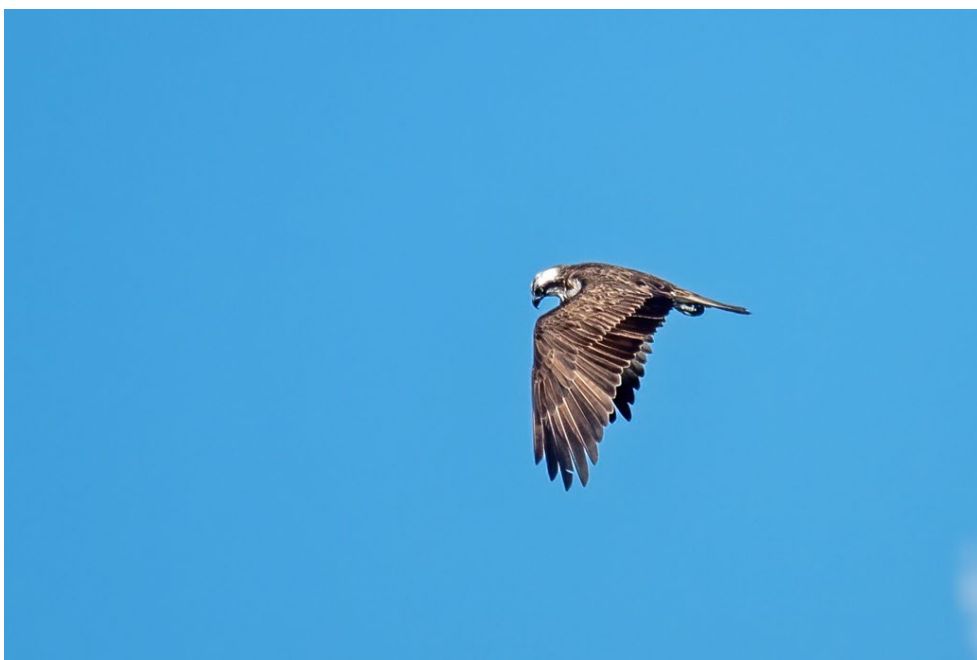

Buizerd

7 Roofvogelcursus

Roofvogelcursus

In het najaar organiseerde de VWG een roofvogelcursus van zes avonden en vijf excursies. Op 28 september maakten de deelnemers aan de cursus onder leiding van Adri Mulder en Steven de Bie in de stromende regen een boottochtje door de Biesbosch. Dat leverde vier zeearenden op en zes buizerds, twee sperwers, vijf bruine kiekens en een torenvalk. Goed verstopt in een hoogspanningsmast zat een slechtvalk. En op het allerlaatste moment – toch nog – een visarend. Jeroen Kuipers was – als vaste extra begeleider en fotograaf – verhinderd. Bert Sieben wist in een spaarzame opklaring de visarend op de gevoelige digitale plaat vast te leggen.

Foto's: Bert Sieben

8

Vogels uit ons werkgebied 4

Foto's: Gerjo Horsman

Rietgors

Geelgors

Ijsvogel

9 Ringverslag Eefde 2022

Remke van Rijswijk

2022 was het vijfde jaar van het Ring-MUS-project in mijn tuin in Eefde. Met 34 meter net ongeveer elke 14 dagen 6 uur gevangen, in totaal 149 uur. Gemiddeld 2,9 vogels per uur, ongeveer gelijk aan de voorgaande jaren, ondanks dat ik in december helemaal niet heb kunnen vangen. Op de dagen dat ik in december tijd had was het slecht weer. Jammer, want december is ongeveer de drukste maand voor wat betreft vogelbezoek aan de tuin. Dit heeft natuurlijk te maken met de voedertafel, voedersilo's en potten vogelpindaakas. Voeren mag bij dit project. Het gaat om monitoring van tuinvogels, en die worden nou eenmaal vaak gevoerd.

Zoals elk jaar heb ik voornamelijk kool- en pimpelmezen gevangen. Van de 298 nieuw gevangen vogels was 40% koolmees en 30% pimpelmees. De terugvangsten waren allemaal 'eigen' vogels, en ik kreeg ook geen terugmeldingen van in mijn tuin geringde vogels die elders waren teruggevangen of gevonden. De oudste vogel (voor zover bekend) was pimpelmees BG40396, geringd als 1kj-vogel op 30 november 2017. Dus in 2017 uit het ei gekropen en nu vijf jaar oud. Er vloog in 2022 ook nog een pimpelmees uit 2018 in het net, en een merel uit 2019. Leukste vangst van 2022: eindelijk een groene specht!

40% van de teruggevangen vogels was een koolmees

Op 13 september eindelijk een groene specht.

Ringvangsten VRS Eefde 2022

Soort	nieuw geringd	terugvangst	totaal
Boomklever	3	8	11
Boomkruiper	1	2	3
Bonte Vliegenvanger	2		2
Gaai	3		3
Gekraagde Roodstaart	1		1
Glanskop		2	2
Groene Specht	1		1
Groenling	6		6
Grote Bonte Specht	2	1	3
Heggenmus	5	3	8
Keep	1		1
Koolmees	118	61	179
Merel	12	4	16
Pimpelmees	89	36	125
Roodborst	14	7	21
Staartmees	2	6	8
Tjiftjaf	1		1
Vink	17		17
Winterkoning	5	3	8
Zanglijster	1		1
Zwartkop	14		14
Totaal	298	133	431

10 Vogels uit ons werkgebied 5

Foto's: Gerjo Horsman

Boomklever

Middelst bonte specht

Gaai

11 Bestuursverslag 2022

In 2022 heeft Hans Grotenhuis het bestuur verlaten. Tijdens de ALV van 10 mei hebben we afscheid genomen van Hans. Gelukkig blijft hij wel beschikbaar voor het adviseren over procedures en het schrijven van bezwaarschriften. Het bestuur bestaat nu dus nog uit zes personen. Joost en Michel zijn in 2022 voor drie jaar herkozen. Het bestuur heeft zes keer vergaderd.

Voorzitter: Mary Mombarg

Penningmeester: Frans Parmentier

Secretaris: Remke van Rijswijk

Algemene bestuursleden: Michel Klemann, Joost Meilof, Carin Barendregt.

Leden

Het aantal leden is dit jaar weer toegenomen. Eind 2022 waren het er 220, tegen 202 een jaar eerder. De VWG heeft ook ongeveer vijftien jeugdleden. De VWG onderhoudt contact met haar leden door middel van twee Algemene Ledenvergaderingen per jaar, berichten via de mail, de website, facebook en het jaarboek. In 2022 heeft de excursiecommissie drie ledenbijeenkomsten gehouden, in september, oktober en november. Dat kon weer 'live', met de bekende quiz en tijd voor bijpraten, ervaringen uitwisselen en afspraken maken. We hebben dit jaar zes nieuwsbrieven aan de leden verzonden, in februari, april, juni, september, november en december.

Onderzoek

Leden van de VWG deden dit jaar weer mee aan diverse tellingen: MUS (Meetnet Urbane Soorten), winter- en watervogeltellingen en PTT-tellingen. Er is ook aandacht voor specifieke soorten: roek, knobbelzwaan, huiszwaluw, oeverzwaluw en gierzwaluw. Trektellen gebeurt sinds dit jaar op trektelpost Onderlaatse Laak. De gegevens komen op trektellen.nl. We doen mee met de jaarlijkse Euro Birdwatch begin oktober. De Uilenwerkgroep de Oelenwappers houdt zich bezig met nestkastonderzoek.

In ons werkgebied zijn twee ringstations: Ringstation Klarenbeek (sinds 2013) en Ringstation Eefde (sinds 2018). In 2021 zijn daar Ring-MUS-locaties in Oeken en Brummen bijgekomen. Daarnaast is er een ringbaan bij Hackfort. Resultaten zijn terug te vinden op trektellen.nl onder 'ringvangsten'. De ringers werken samen in de Ringgroep IJsselvallei (voorheen ringgroep Stedendriehoek). De ringers worden sinds 2020 ook financieel ondersteund door de VWG Zutphen e.o.

Bescherming

Beschermen en creëren van broedplaatsen gebeurt op diverse manieren voor uiteenlopende vogelsoorten:

- nestkast slechtvalk op de toren van de Walburgiskerk (eerste broedgeval in 2015)
- weidevogelbescherming (Tichelbeekswaarden en ijsbaan)
- onderhoud oeverzwaluwwand
- uilenwerkgroep de Oelenwappers met nestkasten voor steenuil, kerkuil, bosuil en torenvalk.

Beleidsbeïnvloeding

In 2022 heeft de VWG alleen een kort digitaal overleg gehad met de gemeente. Daarnaast hebben we eind augustus kennisgemaakt met de nieuwe stadsecologe, Ingeborg Swart, en met Richard Belshof van de afdeling Groenbeleid.

Educatie

De beginnerscursus en de cursus vogelzang konden dit jaar eindelijk doorgaan. Ze zaten dan ook snel vol. Sommige deelnemers van de beginnerscursus hadden maar liefst twee jaar gewacht. Ook was er in het najaar een cursus roofvogels met een aantal excursies. De beginnerscursus werd georganiseerd door Leo Goedkoop, Theo Mocking en Remke van Rijswijk. De andere twee cursussen door Adri Mulder en Steven de Bie.

De excursiecommissie heeft bijna maandelijks excursies kunnen organiseren. De excursiecommissie bestaat uit Ans Houweling, Henny Albers, Frank van den Haak, Bert van den Berg en Pieter Hoefsloot.

Sinds 2017 zijn de Jonge Vogelaars actief. Kinderen van 8 tot 12 jaar kunnen meedoen. De groep had dit jaar vijftien leden en een paar kinderen op de wachtlijst. Eens in de maand is er een activiteit. De organisatie is in handen van Rob van Swieten, Frank van der Haak, Jouck Iedema, Carin Barendregt, Florence Werkhoven en Ellen Hochstenbach.

Heel veel leden werkten in 2022 mee aan het controleren van wandelingen uit het vogelwandelboekje. Het boekje is al jaren uitverkocht en inmiddels ook sterk verouderd. We werken aan een tweede geheel herziene druk met aangepaste en nieuwe routes, die in 2023 zal verschijnen. De *werkgroep vogelwandelboekje* bestaat uit Ton Bresser, Eveline Moria, Chris da Ponte en Joost Meilof.

Bedankt

Het bestuur bedankt alle leden en andere betrokkenen voor hun inzet voor de Vogelwerkgroep en vooral voor de vogels in Zutphen en omgeving.

Colofon

© Vogelwerkgroep Zutphen en omgeving 2023

Secretaris Remke van Rijswijk
vwgzutphen@gmail.com

Teksten: Ellen Hochstenbach, Hans Grotenhuis, Jannes van Santen, Joost Meilof, Jouck Iedema & Remke van Rijswijk.

Foto's: Bert Sieben, Ellen Hochstenbach, Florence Werkhoven, Gerjo Horsman, Hans Grotenhuis, Jouck Iedema & Remke van Rijswijk.

Eindredactie: Joost Meilof
Ontwerp en lay-out: Michel Klemann
Foto omslag: Michel Klemann

Jaarboek 2022 is een uitgave van de Vogelwerkgroep Zutphen en omstreken.
De vogelwerkgroep is opgericht in april 2005.
Wij hebben tot doel om vogels en hun leefgebied te beschermen, kennis te verzamelen over vogels in ons werkgebieden en het enthousiasme voor vogels over te dragen.
Dat willen wij bereiken door onderzoek, beleidsadvisering, voorlichting en educatie.

Meer weten? Bezoek onze website: www.vwg-zutphen.nl

 <https://www.facebook.com/groups/687232191292926>

**Jaarboek 2022 is een uitgave van
Vogelwerkgroep Zutphen en omstreken.**

De vogelwerkgroep is opgericht in april 2005.

**Wij hebben tot doel om vogels en hun leefgebied te beschermen,
kennis te verzamelen over vogels in ons werkgebieden en het
enthousiasme voor vogels over te dragen. Dat willen wij bereiken
door onderzoek, beleidsadviesing, voorlichting en educatie.**
